שיחה עם ישראל הראל, יו"ר מועצת יש"ע

עם ישראל מפחיד את עצמו

מאת שאול שיף

ישראל הראל נמנה על הזרם המכונה מתון בקהל המתישבים והפעילים מעבר ל„קו הירוק". כמו שכנו בעופרה, הרב יואל בן־נון, הוא שולל כל צעד שיש בו משום נטילת החוק בידיים מצד מתישבים ביש"ע. גם לא היסס לגנות את חבריו, חברי המחתרת היהודית, השיחה עמו נועדה בעיקר לעמוד על השקפותיו לאחר שנה של „אינתיפאדה", ולבחון האם חלה אצלו „עייפות החומר".

„האינתיפאדה" נראית כסיפור בלי סוף והיא צוברת גם תאוצה מדינית המשופפת את גבה של ישראל. מיחסים לה את השפל בכלכלה, את השפל בעצמם אין שום „סיגנאל" על נכונות להתפשר, להתרכך במשהו, כדי לרצות את ערביי „השטחים". כל המצב הזה נראה לך הגיוני וסביר?

התלות של המשק הישראלי בכוח הקנייה הערבי (ערביי יש"ע) הוא קטן יחסית, ומבחינת הסטרוקטורה של המשק, הקשרים הללו אינם בריאים. ערביי יש"ע קונים אצלנו תוצרת זולה וגורמים בכך לקיום מלאכותי של ענפים המייצרים תוצרת זולה, בטיב ירוד ובמבנה שאינו יכול לעבור לתחרות ליצוא. הענפים הללו גם מעסיקים כח־אדם שיכול לעבור לענפים אחרים ולייצר תוצרת יותר כדאית.

ההשפעה הכלכלית של ההתקוממות היא בעיקר בהעסקת חיילי מילואים. זאת עוד סיבה להפסיק אחת ולתמיד ומהר את ההתקוממות.

החטא הקדמון של הממשלה הקודמת וגם הנוכחית הוא, שלא התמודדו התמודדות־אמת עם אירועי 15 החודשים האחרונים. ראשיה הופתעו מעצם פריצת המהומות וזהו מעין „יום כיפור קטן" של ה"ה שמיר, רבין ושומרון. משהתבררו ממדי ההתפרעויות והאפקטיביות הפסיכולוגית שלהן (שכן, אין למהומות משמעות בטחונית יוצאת דופן שאי אפשר להתמודד עמה) לא הגדירו המדינאים והמצביאים את המצב נכון, שמדובר למעשה במלחמה. מלחמה באמצעות האבן. הבקבוק והקלע, אך מלחמה לכל דבר, עם יעדים טקטיים ואסטרטגיים. אם זה היה מטופל נכון, היינו נמצאים היום 12 חודשים לפחות לאחר סיומה של ההתקוממות וללא לחצים בינלאומיים.

אתה ככה מיטל בהבל־פה את „האינתיפאדה"?

היום כבר לא. אבל אם בתחילתה היו פועלים ביעילות ובמהירות, היא לא היתה צוברת את התאוצה שצברה.

מה אתה מייעץ לעשות היום?

מה שהיה צריך לעשות לפני 15 חודשים.

וזה לגבי המצלמות, העיתונות, המשלחות המשקיפים?

העם אינו יכול להפקיד את גורלו בידי המצלמות והעטים של כלי התקשורת. עם צריך להחליט מה הם האינטרסים שלו, ולפעול בהתאם גם אם התקשורת אינה אוהבת את זה. בסופו של דבר הדברים המתפרסמים נשכחים, אבל האינטרסים הבסיסיים נשמרים, אני לא ממליץ בהכרח על שימוש בכוח. יש לזכור, כי הנזקים של התקשורת נגרמו באותם חודשים של מבוכה, בעקבות ההתפרעויות ההמוניות.

לדעתי, יש לנקוט צעדים בעיקר בתחום של תקנות. הצווים והמערכות המשלימות שבין המינהל האזרחי לתושבים הערבים. כך, למשל, צריך להחליט, כי משפחתו של מיידה אבנים תנזק באופן משמעותי מבחינה כלכלית. אם באמצעות קנסות גבוהים או על־ידי פגיעה חוקית ברכושה, בנכס דלא ניידי ועד כדי גירוש.

ניסיון של שנים קודמות מלמד כי צעדים כאלה אפקטיביים ביותר.

יגורשו מיידי אבנים

רבין אמר כי הגירושים לא הוכיחו עצמם..?

ידוע לי כי רבין התכוון שגירוש המנהיגות לא השיגה האפקט הרצוי. אנחנו במועצת יש"ע ממליצים להשתמש בגירוש כלפי מידה אבנים ומשפחתו. זה יעיל ומרתיע באופן מוכח.

ואינכם חותרים לפשרה כלשהי?

למשל? במה להתפשר?

אוטונומיה חד־צדדית...

כן אני בעד, אבל חייב להיות למהלך זה טרם יישומו צעד מקדים: סיפוח. לאחר שהשטח כולו יסופח למדינת ישראל, יחול עליו החוק הישראלי לכל דבר, אז יכולה הממשלה להחליט על־פי האינטרסים שלה והמציאות בשטח על אלו אזורים תחול האוטונומיה נוסח „קמפ־דיוויד" פלוס.

מדוע דרוש הסיפוח?

כי אם יכריזו על אוטונומיה לפני סיפוח, תכריז האוטונומיה על עצמה כעל מדינה עצמאית וכל העולם יכיר בה. אבל, כאשר אתה ריבון שם. אין ערך להכרזה על מדינה עצמאית גם מבחינת החוק הבינלאומי. אין ספק כי כל התושבים החיים מחוץ לאוטונומיה יעדיפו לעבור לתחומה, כדי לחיות חיים חברתיים, תרבותיים ולאומיים כרצונם. מי שלא ירצה בה, פתוחה בפניו הדרך להגר לירדן, שבמוקדם או במאוחר תהפוך למדינה פלשתינאית. חבל שזה לא קרה עד כה, וחבל על קוצר הראות והדימיון של מנהיגי ישראל, שלא קידמו תהליך זה בעבר, פלשתיניזציה של ירדן, אבל עדיין אין זה מאוחר...

מכל ההסברה האגרסיבית של השמאל אתם נראים כחגבים. מדוע אתם מזניחים את התחום הזה?

אני ממליץ לא לתת ליריבנו האידאולוגיים קרדיט מעל המגיע להם. אני לא מעט מתעמת אתם, ואני מוצא שהם חושבים עלינו את אותו הדבר: שכל „פיפס" שלנו זוכה לתגובת־יתר, וכי כוחות הבטחון וצה"ל הם זרוע פרטית שלנו. האמת היא, שכל צד סבור. שהדשא של השכן ירוק יותר...

בחו"ל ובמיוחד בארה"ב „שלום עכשיו" עושים עבודה רצינית. מלאכתם אינה קשה במיוחד, מאחר חלק גדול מהעולם החליף את האנטישמיות באנטי־ציונות והתנגדות למדינת־ישראל. התעמולה של „שלום עכשיו" להתקפלות, משחקת היטב לידיהם. „שלום עכשיו" עונה גם למצוקות של חלק מהאינטלקטואלים היהודים הנתקלים בביקורת הגויים בקהילייה האקדמית. „שלום עכשיו" נעזרים גם באקדמאים המצויים בשבתונים באוניברסיטאות בחו"ל והנרתמים לעגלת התעמולה של השמאל בארץ.

השמאל גם נענה להזמנות של כל מיני ועידות, ימי עיון וכנסים בנושא הסכסוך המזרח־תיכוני. כל הסימפוזיונים הללו, או לפחות חלקם הגדול, מאורגנים על־ידי מוסדות כיסוי של אש"פ. השמאל הישראלי נוסע בשקיקה רבה לארועים האלה ומפיץ דיבת ישראל רעה. אנחנו לא מוזמנים לבמות הללו, וכאשר מארגונים הגונים מזמינים אותנו לוועידה כזו, כדי להשמיע את עמדת הצד השני, אנחנו לא נוסעים, כי אנו מנועים להשתתף עם אנשי אש"פ מעל במה אחת. אני אישית סירבתי לכמה הצעות כאלו, כולל הצעה להופיע בטלוויזיה האמריקנית מול איש אש"פ.

ישראל איננה יצירה חילונית

מה שנעשה באחרונה על־ידי אנשי אריאל, שנטלו החוק בידיהם — מקובל עליך

שלילי! חלילה לנו לנקוט פעולות יזומות חד־צדדיות שלא על דעת הצבא והממשלה. משרתנו המרכזית היא להביא לאינטגרציה הן חוקית והן פסיכולוגית. בעיקר פסיכולוגית, בין שטחי יש"ע לבין שטחי ארץ־ישראל. לכן, דרושה לנו נורמליזציה כאוויר לנשימה. וברגע שחבר"ה שלנו מבצעים פעילויות בניגוד לעמדת הצבא, הם יוצרים חיץ בינינו לבין האזרח המצוי, שרוצה חוק וסדר ומתנגד שקבוצות יעשו פעולות, על דעת עצמן. זה היבט אחד. אבל יש היבט אחר, במישור האידאולוגי והאמוני; מדינת־ישראל אינה יצירה חילונית, ולא יעלה על הדעת שנפגע ביישויות שמסמלות את ראשית צמיחת גאולתנו קרי: הצבא, הממשלה והכנסת.

ייתכן, כי לאחר שכל כך הרבה חודשים הציבור הזה התאפק התאפקות מופלאה, ששום ציבור לא היה מתאפק כך, הגיעו כנראה מים־עד־נפש וחלק מאנשינו לא יכלו לחשות עוד. הפעם בניגוד לפעמים קודמות, כמו בזמן המחתרת שיצאתי נגד חברי, איני יכול לצאת נגד חברי באריאל. אני לא הייתי נוקט בצעדים שנקטו. אבל איני מרגיש שיש לי היכולת לגנות אותם. מה שקרה באריאל צריך קודם כל לזעזע אמות הסיפים של השלטון, אבל לא בצורה של הענשת אנשי אריאל, אלא בכיוון של השקטת הגיזרה שבה נפגעים יהודים.

הרושם הוא ש„גוש אמונים" וכל הגופים האחרים של ההתישבות היהודית מעבר לקו הירוק אינם פעילים כלל. מה קורה להם?

יש קצת מן הצדק בדבריך, מה שאתה זוכר מלפני 15—14 שנה, התמתן קצת. אבל, אסור לשכוח כי רוב המטרות של „גוש אמונים" הושגו. השומרון אינו עוד „יודען ראיין". בשטח קרוב ל־80 אלף נפש וזה כתוצאה מהפריצה ההסטורית של „גוש אמונים", שפתח השער גם לאחרים. הפעילים המרכזיים היו שקועים בשנים האחרונות בבנייה ועדיין לא צמח דור שייקח המושכות במקומם. כאן איש אינו מחזיק בקרנות המזבח ובהחלט שישנה נכונות למסור לדם צעיר את המנהיגות. צמחו בודדים, כמו אורי אריאל מטירת צבי. יש לזכור עוד כי חלק מאבות המיסדים פנו לפעילות מפלגתית וממילא אורח פעילותם שונה לחלוטין.

האם יצחק שמיר נראה לך האיש הנכון במקום הנכון אל מול המציאות המדינית

ליצחק שמיר יש את האינטגריטי יותר מאשר לרוב המדינאים הישראלים. אם יש מישהו המסוגל לעמוד בלחצים זהו יצחק שמיר והוא הוכיח זאת בכמה הזדמנויות. עם זאת מר שמיר אינו מנהיג יזום, אינו מנהיג דוחף ומבצע. מכאן מחדליו בתחום ההתנחלויות בין 1984 ועד כה, מחדלים שיש להם השפעה גם במישור המדיני. אם „תוכנית 100 האלף" של הליכוד היתה מתבצעת הרי שום גורם בעולם לא היה לוחץ עלינו לסגת. מנהיג דפנסיבי אינו יכול להחזיק מעמד לאורך ימים, אם כי מי אני שאטיל ספק באמונתו המוחלטת לארץ־ישראל, לשלימותה וברצונו להיאבק להשגת מטרה זו. בהזדמנות זו אני רוצה לבקר את אותם מחברי שבחוצפה קראו לעברו קריאות גנאי. מלבד החוצפה שבדבר, יש כאן עלילה ושקר גס. מר שמיר אינו זקוק להכשר לגבי מידת נאמנותו לארץ־ישראל מצעירים שלא עשו למען הארץ והעם אפילו אחד מאלף ממה שהוא עשה.

הישנם ניסיונות הידברות בינכם לבין מפלגת העבודה?

קיים קשר מעבר לסביר עם מנהיגי תנועת העבודה הוותיקים. קיים ניכור. ולא באשמתנו, בין הדור החדש במפלגה לבינינו. זאת, מאחר והמנטליות שלהם היא מנטליות של ר"ץ, ואין אנו מוצאים אצלם דבר עם השורשים של מפלגת העבודה ההיסטורית.

צועדים קדימה

„מימד" נטלה מכם את הכמעט בלעדיות בציבור הדתי־לאומי. כלום יש לכם כלים להתמודד עם המציאות החדשה הזו

„מימד" לא נטלה מאתנו דבר. היא תופעה פסיכולוגית יותר מאשר תופעה רעיונית או פוליטית. חלק מהוגי „מימד" הם אנשים שחייהם המקצועיים והחברתיים עוברים עליהם בחברת אנשים חילוניים המהווים חלק מהשמאל והם עומדים יום יום בפני הצורך לשמור על מעמדם המקצועי והם נתונים בלחץ להסביר שיש כיפות מתונות. אחרים מתומכי „מימד", הפעילים, תמכו בעבר ב„גוש אמונים" וחלה אצלם שחיקה בעקבות השנים האחרונות ולאחר שנוכחו לדעת, כי צריך להקדיש למאבק על שלמות הארץ אין סוף של זמן. הם באמת איבדו את אמונתם שהדבר הוא בר־השגה. הרי לא תציע לי להיות מודאג מאנשים שאיבדו אמונה בעוד אנו צועדים קדימה.

צועדים קדימה?

כן, כן, בשנת ה„אינתיפאדה" הישובים המרוחקים בעומק השטח ואלה שעל גב ההר כמו „עלי", „מעלה לבונה" ו„ברכה", הכפילו את מספר המתישבים ואחדים גם שילשו, אפילו לישובים הלא אידאולוגיים ישנה הצטרפות מתמדת אולי לא בשיעורים של תחילת שנות ה־80, אבל מתמדת.

מדובר בעוד קבוצה שאינה מאמינה שעם ישראל יכול...

אתה מכיר גורמים ב„שטחים" המוכנים לדו־קיום אתכם?

הכרתי כאלה ואפילו היה לי דו־שיח אתם, אבל עוד לפני ה„אינתיפאדה" הם ניתקו מגע מחשש לחייהם.

מדוע פעילי ההתנחלויות אינם מרימים דגל נוסף על ההתישבות ביש"ע. לדוגמא את בעיות המצוקה החברתית

בעניין הזה היו נסיונות אבל לא מספיקים ולא עקביים ולא כל־כך מוצלחים. הסיבה לכך נעוצה בעובדה, שהשיכבה הקטנה שעסקה בפעילות הציבורית, היתה עסוקה בביסוס הקמת והמשך התנופה ופשוט לא התפנתה לכך. הציבור עצמו עבר שנות בנייה של הבית המשפחתי והיישוב, האיזור וגיבושו וגם לו לא היה זמן עודף.

לא עובר בגבך שמץ של ספק כאשר אתה אומר את המלים „ראשית צמיחת גאולתנו"?

בדיוק ההיפך. תראה לאן הגענו. אולי הדברים יישמעו קצת ירחמיאליים אבל קיבוץ גלויות כזה גדול ובזמן מלחמה... וההישגים באין סוף של תחומים. אלא מה שקורה הוא שאנו דומים לאותו עשיר שהגיע להישגים אבל מצב רוחו עכור.

אצל העם השבדי, למרות הרווחה העצומה, שיעור ההתאבדויות הוא הכי גבוה. ככה גם אצלנו. אנחנו זקוקים לאיזה הלם כדי שנראה את ההישגים. וזו אינה הטפה של רב באיזה „סעודה שלישית".

„הכותל" לעומת העבר נראה קצת שומם, חיים בגלות. אולי כדאי שאנשים יחדלו לנסוע במכוניות, כי נפגעים בתאונות־דרכים... הבעייה היא פסיכולוגית. ישבתי עם ותיקי הנצחונים ברמת־גן וכמה מהם לא נתנו לי לנסוע הביתה לעופרה. ומדובר בגיבורים ממש. זה מראה על המצב הפסיכולוגי. הנה אשתי נסעה היום לבדה לחברון חזרה לעופרה וללא נשק. עם־ישראל מפחיד את עצמו וזו אחת הבעיות שלנו.

